

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ — 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
1927

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", —ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 44
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Α. ΕΠΕ.Κ. Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

πτότατο λυρισμό, με χιοῦμορ κάποτε, έντυπώσεις πού παρ' ὄλη των τήν συντομία καί τήν ξηρότητα, διαβάζονται ὡς τόσο εὐχάριστα, γιατί ἔχουν τόν «ἄμεσο» τόνο σημειώσεων, σελίδων σημειωματαρίου, τίς ὁποῖες δέν ἔχει «ἐπεξεργασθεῖ» ὁ συγγραφεύς.

Ἴδου μερικά κομμάτια τῶν έντυπώσεων αὐτῶν:

«Οὐρανός ανέκφραστα καθαρός. Μοῦ φαίνεται πῶς ποτέ, πούθενά, δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπῆρξε ὡραιότερη μέρα. Κατάδροσο πρωῖνόφως ἀσημένιο νομίζει κανεῖς πῶς βρίσκεται στή Σκωτία. Μιά ἑλαφριά ὀμίχλη σκεπάζει τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πεδιάδας. Ὁ ἀέρας εἶναι γλυκός, (suave), ἀπαλόπνοος τὸ πέρασμά του χαϊδεύει. Ἀφίνω τὸ Μάρκο νά κινηματογραφήσῃ μιὰ φωτιά θάμνων καί κάθομαι ἡσυχος μέ τήν συντροφιά τοῦ Γκαίτε».

«Ἐπιασα στό δρόμο ἕναν μικροσκοπικό χαμαιλέοντα, τόν ὅποιον παίρνω μαζί μου στήν καλύβα ὅπου κάθομαι καί μιὰ ὥρα σχεδόν τόν παρατηρῶ. Ἀλήθεια εἶναι ἕνα ἀπό τὰ ἐκπληκτικώτερα πλάσματα. Κοντά μου, ἐνῶ γράφω τίς γραμμές αὐτές, ἕνας χαριτωμένος μικρός πίθηκος πού μοῦ ἔφεραν σήμερα τὸ πρωῖ, καί τόν ὅποιον ἡ θεά τοῦ λευκοῦ μου προσώπου τρομάζει, πηδᾷ ἔξαφνα καί καταφεύγει στά χέρια τοῦ πρώτου τυχόντος ἰθαγενοῦς πού περνᾷ».

* * *

Καί ὀλίγη κριτική, ἑλαφρή, σύντομη, ταξειδιώτικη καί αὐτή:

«Τελείωσα τὸ ξαναδιάβασμα ὅλων τῶν ποιημάτων τοῦ Λά Φονταίν. Ἔδωκε ποτέ καμμιά Λογοτεχνία τίποτε πιό φένο (exquis), πιό σοφό, πιό τέλειο ;»

Π.

Γαλλικά περιοδικά

— Ἡ «Revue de Paris» δημοσιεύει τήν «Eglantine», νέον μυθιστόρημα τοῦ Ζιροντοῦ, καί τήν «Ζωή τοῦ Ντισραέλι» ἀπό τόν André Maurois.

— Στήν «Revue des Deux Mondes» (φύλλα Ἰανουαρίου-Φεβρουαρίου), ὁ Πῶλ Ἀζάρ περιγράφει, ἐπὶ τῇ βάσει νέων πηγῶν, τήν ζωὴ τοῦ Σταντάλ στήν Ἰταλία.

— Ἀνέκδοτα γράμματα τοῦ Λαμαρτίνου στίς ἀνεπιές του δημοσιεύει ἡ «Revue Universelle». Εἶναι γεμάτα κόττα καί ματαιοδοξία, ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ἐξαγοράζει ἡ θέρη τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, ἡ ἀφέλεια, συχνά ἡ ἀδελιότης του, καί ἡ ἔξαφνική του ἀπλότης μπροστά στον Θεό.

— Ἀπό τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα δημοσιεύματα τῆς «Nouvelle Revue Française» εἶναι ἕνα σύντομο ἀλλά οὐσιαστικώτατο ἄρθρο τοῦ Ραμόν Φερναντές γιά τόν Jacques Rivière, ἡ συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ Valéry Larbaud γιά τόν φιλόσοφο καί αἰσθητικό Allen (Allen τόν «θαυμαστό»), καί τὸ τρίτο μέρος τοῦ «Temps Retrouvé» τοῦ Προῦστ.

— Ἐνα ὡραιότατο τίτλο βρῆκε ἡ περίφημη

Gyp διὰ τίς ἀναμνήσεις πού δημοσιεύει εἰς τὰ «Annales»: Au temps des chevaux et des cheveux (ὅταν, δηλαδή οἱ γυναῖκες εἶχαν μαλλιά καί τὰμάξια ἄλογα . . .) Στό ἴδιο ἀνακαινισμένο περιοδικό, ὁ Paul Bourget, προλογίζων νά ποῦμε, τήν ἀνακαίνιση, ἀπευθύνει συμβουλές πρὸς τοὺς νέους (τοὺς cadets ὅπως τοὺς λέγει, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς αἰνές, τοὺς παλιούς). Π.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐλισαίου Γιανίδη: Τὸ μεγάλο πρόβλημα.

Πέρασε ἀρκετός καιρὸς ἀφότου εἶδε τὸ φῶς τὸ δεύτερο μεστὸ ἔργο τοῦ συγγραφέα τοῦ κλασικοῦ «Γλῶσσα καί Ζωή». Γράφηκε μάλιστα γι' αὐτό, ἐκτός ἀπὸ ἄλλες δευτερότερες, καί βιβλιοκριτικὴ ἀπὸ τόν κ. Χ. Θεοδωρίδη σχεδὸν ἀντάξια μέ τὸ κρινόμενον, πού δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Ἀναγέννηση». Μὰ γιά ἕνα βιβλίο, ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ ὁποῖου ἀναβρῶζει μιὰ σκέψη ποιητικὰ ἀνώτατη, ποτέ δέν εἶναι παράκαιρο νά μιλήσει κανεῖς, ἂν τύχει μάλιστα νά ἔχει τῇ γνώμῃ ὅτι δέν τονίσθηκε ὅσο πρέπει ἡ ἀπόλυτη ἀξία του καί ἡ μορφωτικὴ του σημασία γιά τόν τόπο μας, ὅπου τώρα τελευταῖα διαβάζονται μέ ἀχόρταγη περιέργεια, ἀπὸ τίς χιλιάδες τῶν μισομορφωμένων ἀπότοκων τῆς παιδείας μας, κακομεταφρασμένα ἐκλαϊκευτικά ἔργα ὑποκτιτῆς ἐπιστημονικῆς εὐσυνειδησίας, ὅταν δέν εἶναι ἔργα θορυβοποιῶν συστηματοποιῶν.

Ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, καί στό δεύτερο βιβλίο του, ὅπως στό πρώτο του, ὁ Ἐλ. Γιαν. δέν παραθέτει γνώμες ἄλλων καί δὲ μᾶς θαμβώνει μέ βιβλιογραφικὲς παραπομπές, οὔτε θολώνει τὰ νερά μέ ὀνόματα δυσκολοπρόφερα, ἢ μ' ἐτικέτες φιλοσοφικῶν συστημάτων· ἀλλ' οὔτε παρακολουθεῖ τήν ἐπιστημονικὴ μόδα, γιατί ἡ σκέψη τοῦ σχηματισμένου ἐπιστημονικοῦ νοῦ μπορεῖ ὀλοένα νά δυναμώνεται, ἀφομοιώνοντας τὰ νέα στοιχεῖα, μὰ ποτέ δὲ μεταμορφώνεται ξαναχυνόμενη σὲ πρόσκαιρα καλοῦπια.

Ὅπως, λοιπόν, στή «Γλῶσσα καί Ζωή», ἔτσι καί στό «Μεγάλο Πρόβλημα» ὁ Γ. δέν ἐπιδειχνε πολυμαθία, πού συνηθέστατα τήν ἐπικαλεῖται ὁποῖος ἀρκεῖται στό νά μαθαίνει μόνο τίς ἐπιγραφές τῶν ἐπιστημονικῶν θεωριῶν καί ν' ἀποστηθίζει τὰ συμπεράσματα τῶν ἐπιστημονικῶν ὑποθέσεων. Μὰ κατορθώνει νά φαίνεται αὐτὸς πού πραγματικὰ εἶναι, —καλομορφωμένος δηλαδή ἐπιστήμονας, πού κατέχει τὸ νόημα καί τὰ δεδομένα τῆς ἐπιστήμης, πού ἐπειδὴ τ' ἀφομοίωσε, τᾶκανε δικὰ του τόσο, ὥστε νά μπορεῖ νά τὰ καρφώσει καί στὰ μυαλά τῶν ὄσων τάχουν παρερμηνεύσει.

Γι' αὐτὸ τὸ ἐκλαϊκευτικὸ του ἔργο, τὸ γραμμένο μέ τήν ἀπέριττη σαφήνεια καί τήν ἰδιότυπη διαλεκτικὴ του μέθοδο, ἐπιτρέπει σὲ ὅλους καί νά δοῦν τὸ Μεγάλο Πρόβλημα καί νά νιώσουν τὸ πῶς τίθεται. Καί μᾶς ἐπιτρέπει ἀκόμα τήν ἐλπίδα, ὅτι μπορεῖ νά ἐμπνεύσει σὲ πολλοὺς τήν κάποια σωτήρια ἐπιφύλαξη, ὥστε

νά μὴν ἀποδέχονται πολὺ πρόθυμα τις πολὺ ἀπλοποιημένες λύσεις, γιὰ ὅλα τὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ αἰτήματα καὶ τὰ δυσκολόλυτα κοινωνιολογικὰ προβλήματα, πού βρίσκουν στὰ δῆθεν ἐκλαϊκευτικά τῆς ἐπιστήμης ἔργα. Μάλιστα, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιζητήσει βέβαια, μᾶς παρέχει ὁ Γ. τὸν ἴδιο ἐαυτό του, σὰν ἀξιωματικὸ παράδειγμα σοφοῦ ἐπιστήμονα, πού ξέρεي νὰ μὴν μπροσπερνᾷ ποτέ τὰ σύνορα τῆς Γνώσεως, μιλώντας μόνο γιὰ ὅσα ξέρει, γιὰ ὅσα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ ξέρει, καὶ συγκρατώντας ἀποτελεσματικὰ τὴ μοιραία ὠθησὴ νὰ μιλήσει καὶ γιὰ ὅσα δὲν ξέρει. Κάτοχος δηλαδὴ τοῦ νοήματος καὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ συνόλου τῶν ἐπιστημῶν, πού διαφωτίζουν μὰ καὶ θέτουν τὸ μεγάλο πρόβλημα, φανερώθηκε σὰν ἕνας ἀπ' τοὺς ἐλάχιστους πού δὲν παρασέρονται, ὥστε ἢ νὰ δημιουργήσουν δικό τους, ἢ νὰ ὑποταχθοῦν σ' ἕνα ἀπὸ τὰ ποικιλώδη συστήματα.

Τὸ κατόρθωμά του μᾶς πείθει, πὼς ὁ προικισμένος ἀπὸ τὴ φύση μὲ μυαλὸ φωτεινὸ Γ. φρόντισε νὰ τὸ θρέψει μὲ ὅ,τι οὐσιαστικὸ μπορεῖ νὰ δώσει ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Γνώση, μὰ καὶ νὰ τὸ γυμνάσει σκεπτόμενος πάντοτε αὐτὸς ὅσο τὸ δυνατό πρὸ ἀντικειμενικά.

Γι' αὐτὸ πρὸς τὸν ἀνθρώπο τὸ σοφὸ, ὅσο καὶ τὸ συγγραφέα, νιώθω τὴν ἀνάγκη ν' ἀποκαλυφθῶ γιὰ νὰ τοῦ ἐκφράσω τὸ θαυμασμό μου.

P.

Ν. Γιαννιοῦ : Δημοτικισμὸς καὶ Σοσιαλισμὸς.

Ἔτσι τιτλοφορεῖται νεοτυπωμένο φυλλάδιο, γραμμένο γιὰ τοὺς ὀργανωμένους ἐργάτες καὶ τοὺς γραμματισμένους. Στις ὀλίγες σελίδες τοῦ ὁ κ. Ν. Γιαννιὸς προσπαθεῖ ὄχι μόνο ν' ἀποδείξει, πὼς ἡ τύχη τοῦ δημοτικισμοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τελικὴ ἐπικράτηση τοῦ σοσιαλισμοῦ, μὰ νὰ συνταυτίσει τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλο. Γιὰ τὸν κ. Γ. ὁ δημοτικισμὸς εἶναι σοσιαλισμὸς, γιὰτι κι' ὁ πρῶτος κι' ὁ δεῦτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ λαϊκὴ ἐπανάσταση. Μὰ κι' ὁ σοσιαλισμὸς ὁ Ἑλληνικὸς εἶναι ὁ δημοτικισμὸς, ἀφοῦ τὸ ἀνῶψωμα τοῦ λαοῦ, τὴ μόρφωσή του, τὴ ζητεῖ κι' ὁ ἕνας κι' ὁ ἄλλος. Οἱ ἄστοι, λοιπόν, δημοτικιστὰι πού ἀγωνίσθηκαν γιὰ τὸ δημοτικισμό, τὴν ἔπαθον. Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε στὴν Ἑλλάδα συνειδητὴ πάλῃ τάξεων, παρανόησαν τ' ἀποτελέσματα τῆς προσπάθειάς τους νὰ μορφώσουν τὸ λαό. Ἄν καταλάβαιναν ὅτι, δίνοντας «στὸ λαὸ γιὰ τὴ χειραφέτησή του ἕνα ὄπλο — τὴ γλῶσσα — αὐτὸς θὰ τὸ ἔστρεφε στὸ τέλος ἐναντίο τους», οἱ ἄστοι δημοτικιστὰι θὰ γίνονταν ἀμέσως καθαρευουσιάνοι, πολέμιοι τοῦ δημοτικισμοῦ.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸ σεμνὸ ὕφος τοῦ κ. Γ. δίνει μιά χάρη καὶ στὰ ἀπλοϊκῶς ἄτοπα παρόμοια συμπεράσματα, στὰ ὁποῖα τὸν ὀδηγοῦν τὰ ἄδολα σοσιαλιστικὰ αξιώματα, πού χρησιμεύουν σὰ βάσεις τῶν συλλογισμῶν του. Ὅπως λ. χ. τὸ δόγμα τοῦ κοινωνιστικοῦ συστήματος, ὅτι καλὰ καὶ σώνει κάθε κοινωνικὴ ἐνέργεια ὁμαδική, ἢ καὶ ἀτομική, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς θέλησης νὰ ἐξυληρευθῆ τὸ συμφέρον τῆς τάξεως,

στὴν ὁποῖαν ἀνήκει τὸ ἄτομό. Καὶ στὴν περίστασι πού μᾶς ἀπασχολεῖ, ἂν δὲν μπορεῖ νὰ καλοεξηγηθῆ τὸ πὼς ἡ καθαρεύουσα ἐξυληρευτῆ τὰ συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξεως, πρέπει νὰ διασκευασθῆ πρόχειρα μίαν ἀπόδειξη μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Προκρούστη τῆς Ἱστορίας, πού λέγεται ἱστορικὸς ὕλισμός.

Μολαταῦτα κινεῖ πραγματικὰ ἕνα εὐχάριστο ἐνδιαφέρον τοῦ κ. Γ. ἡ θεωρητικὴ προσπάθεια, θὰ ἔλεγε κανεὶς μὲ μιά μέθοδο καθαρῆς ἀριθμητικῆς σκέψεως, νὰ φθάσει στις ἀπώτατες λογικὲς συνέπειες, στις ὁποῖες τὸν παρασέρονται τὰ δόγματα τοῦ σοσιαλισμοῦ, προσαρμοζόμενα μὲ τὸ ἔτσι τὸ θέλω σ' ἕνα ἑλληνικὸ φαινόμενο, δημιουργημένο ἀπὸ μίαν ἀνάγκη ἱστορικὴ.

Ἡ λογιστικὴ ἀκρίβεια τῶν στοχασμῶν του μάλιστα τὸν κάγει νὰ μὴν τρομάζει οὔτε πρὸς τὸ ἀνιστόρητο συμπέρασμα, σὰν κι' αὐτό: «Γιὰ νᾶχη ἕνα Ἔθνος (τὸ Ἑλληνικὸ) μιά μόνη γλῶσσα, θὰ πρέπει οἱ Ἕλληνες νὰ μὴ χωρίζονται σὲ κοινωνικὲς τάξεις». — Καὶ τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη, πού χωρίζονταν καὶ χωρίζονταν καὶ σήμερα σὲ τάξεις, γιὰτι ἀπόκτησαν μιά μόνη γλῶσσα;

Εἶναι κρίμα πού ὁ κ. Γ., ἀντὶ ν' ἀποταθεῖ μόνον στοὺς «ὀργανωμένους ἐργάτες» γιὰ νὰ τοὺς διδάξει, πὼς ὁ σοσιαλιστὴς πρέπει νὰ ναι δημοτικιστὴς, ἀφοῦ ἡ ἐπικράτηση τῆς δημοτικῆς θὰ βοηθήσει τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ, προτίμησε νὰ μιλήσει καὶ στοὺς γραμματισμένους (δημοτικιστὰς ὑποθέτομεν,) γιὰ νὰ τοὺς πείσει ὅτι δὲν πρόσεξε ὅσο πρέπει ὅσα ὁ μορφωμένος καὶ εὐκρινῆς σοσιαλιστὴς, σὰν κι' αὐτόν, μακαρίτης Σκληρὸς κατάλαβε, γράφοντας στὰ «Προβλήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ», ὅτι οἱ Δημοτικιστὰι θέλησαν συνειδητὰ τὴν ψυχικὴ ἐπανάσταση καὶ τὸν ψυχικὸ συγχρονισμό γιὰ «τὴ δημιουργία ἐνὸς συγχρόνου ἀστικοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ μὲ βάση τις σύγχρονες λαϊκὲς ἐκφάνσεις καὶ παραδόσεις».

P.

Ἄλκη Θρούλου : Ἡ Δέκατη Τρίτη Ὥρα.

«Τὰ περὶ αὐτὰ Τραγοῦδια καὶ Διηγήματα, λέγει στὸν πρόλογό του ὁ Ἄλκης Θρούλος, ἔχουν ὅλα δημοσιευθῆ κάποτε, τὰ περισσότερα εἶναι πολὺς καιρὸς, στὸ Νουμᾶ, στὴν Ἀρμονία, στοὺς Νέους, στὸν Πυρσό, στὴ Σφίγγα, στὴ Λύρα, στὸ Φοῖνικα καὶ σὲ ἄλλα περιοδικὰ. Ἄν δὲν τὰ εἶχα δημοσιέψει τότε πού τὰ ἔγραφα, δὲν θὰ τὰ τύπωνα σήμερα. Μιά ὁμως πού ὑπάρχουν, προτίμησα νὰ τὰ συγκεντρώσω, ἀφοῦ πρῶτα ἐξομάλυνα κάπως τὸ ὕφος τους πού εἶταν ἄλλοτε ὑπερβολικὰ τυραννισμένο καὶ σκοτεινὸ. Δὲν ἄλλαξα τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὸ ὕφος. Δὲν εἶναι δυνατό νὰ μεταβάλλει κανένας βασικά τὴ διατύπωση καὶ τὴν ἐξέλιξη διαθέσεων πού τοῦ ἔγειναν κιὰ ξένες καὶ πού δὲν τις αἰσθάνεται πιά. Ἡ διάθεση καὶ ἡ τεχντροπία πού ἐκφράζονται στις σελίδες αὐτὲς ἔχουν παύσει ν' ἀντιπροσωπεύουν ὅ,τι σήμερα ἀναζητῶ».

Καὶ πράγματι, γιὰ ὅσους παρακολούθησαν τὰ τελευταῖα αὐτὰ πέντε χρόνια τὴν ἐργασία τῆς Ἄλκης Θρούλου, εἶναι φανερό ὅτι πολὺ λίγο